

Határozatok Tára

T-341/17. sz. ügy

(kivonatos közzététel)

**British Airways plc
kontra
Európai Bizottság**

A Törvényszék ítélete (kibővített negyedik tanács), 2022. március 30.

„Verseny – Kartellek – A légi árufuvarozás piaca – Az EUMSZ 101. cikkbe, az EGT-Megállapodás 53. cikkébe, valamint a Közösség és Svájc között létrejött légi közlekedési megállapodás 8. cikkébe ütköző jogsértést megállapító határozat – A légi árufuvarozási szolgáltatások árösszetevőinek (üzemanyagpótdíj, biztonsági pótdíj és a pótdíjak utáni jutalékfizetés) összehangolása – Információcsere – A Bizottság joghatósága – Indokolási kötelezettség – EUMSZ 266. cikk – Állami kényszer – Egységes és folyamatos jogsértés – A bírság összege – Az eladások értéke – A jogsértésben való részvétel időtartama – Enyhítő körülmények – A versenyellenes magatartás hatóságok általi ösztönzése – Korlátlan felülvizsgálati jogkör”

1. *Verseny – Közlekedés – Versenyszabályok – Légi közlekedés – 411/2004 rendelet – Hatály – Az Unió és harmadik országok közötti útvonalak, valamint az EGT Unión kívüli része és harmadik országok közötti útvonalak – Befelé irányuló légi árufuvarozási szolgáltatások – Bennfoglaltság (EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk; EGT-Megállapodás, 53. és 54. cikk, valamint XIII. melléklet, valamint 21. jegyzőkönyv, amelyeket az EGT Vegyes Bizottság 40/2005 határozata módosított; 1/2003 tanácsi rendelet, 32. cikk, c) pont, és 411/2004 tanácsi rendelet, 1. és 3. cikk)*

(lásd: 91–95. pont)

2. *Verseny – Uniós szabályok – Területi hatály – A Bizottság hatásköre – A nemzetközi közjogra tekintettel való megengedhetőség – Az EGT-ben tanúsított visszaélésszerű magatartások végrehajtása, illetve e magatartások minősített hatásai – Alternatív lehetőségek – Az azonnali, jelentős és előre látható hatás kritériuma – Hatály a verseny korlátozását célzó magatartás esetén (EUMSZ 101. cikk; EGT-Megállapodás, 53. cikk)*

(lásd: 97–99., 111., 113–122., 127–129., 134–142., 145–147., 156–161. pont)

3. *Megsemmisítés iránti kereset – Jogalapok – A megtámadott jogi aktust kibocsátó intézmény hatáskörének hiánya – Az uniós bíróság által hivatalból végzett vizsgálat – Feltétel – A kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartása*
(EUMSZ 263. cikk)

(lásd: 176., 177. pont)

4. *Megsemmisítés iránti kereset – Megsemmisítést kimondó ítélet – Joghatások – Végrehajtási intézkedések hozatalára vonatkozó kötelezettség – Terjedelem – Jogsértést megállapító bizottsági határozat – A felperes kereseti kérelmeinek korlátain belül hivatalból megállapított indokolási hiba miatti megsemmisítés – A jogsértéssel kapcsolatban tett, a megsemmisítést kimondó ítélet rendelkező része által meg nem kérdőjelezett megállapításokat, valamint új megállapításokat figyelembe vevő új határozat hozatala – Megengedhetőség – Indokolási kötelezettség – Terjedelem*
(EUMSZ 101., EUMSZ 263., EUMSZ 264., EUMSZ 266. és EUMSZ 296. cikk)

(lásd: 204–209., 222., 232–236., 239–246., 254. pont)

5. *Megsemmisítés iránti kereset – Megsemmisítést kimondó ítélet – Hatály – A versenyszabályok megsértését megállapító bizottsági határozat megsemmisítése – A felperes által a jogvita tekintetében a kereseti kérelmeiben meghatározott korlátok szerint körülhatárolt hatály – Következmény – A végrehajtási intézkedések hozatalára vonatkozó kötelezettség terjedelmének korlátozása – A jogvita tárgyához nem tartozó megállapítások kizártsága*
(EUMSZ 101., EUMSZ 263., EUMSZ 264. és EUMSZ 266. cikk)

(lásd: 215–222. pont)

6. *Verseny – Uniós szabályok – Tárgyi hatály – Állami intézkedések által előírt magatartás – Kizártság – Terjedelem – Harmadik ország által gyakorolt állami kényszer – Hatás hiánya – A nemzetközi közjogra tekintettel való megengedhetőség*
(EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk)

(lásd: 263., 265–269. pont)

7. *Verseny – Bírságok – Összeg – Meghatározás – Szempontok – Enyhítő körülmények – A hatóságok által engedélyezett vagy ösztönzött versenyellenes magatartás – Az e címen nyújtott általános csökkentés mértékének megválasztása – Indokolási kötelezettség – Terjedelem – A Bizottság azon kötelezettsége, hogy tartsa magát a korábbi határozathozatali gyakorlatához – Hiány*
(EUMSZ 101. cikk; EGT-Megállapodás, 53. cikk; EK–Svájc légi közlekedési megállapodás, 8. cikk; 1/2003 tanácsi rendelet, 23. cikk, (2) és (3) bekezdés; 2006/C 210/02 bizottsági közlemény, 29. pont)

(lásd: 326–330. pont)

8. *Verseny – Közigazgatási eljárás – Jogsértést megállapító bizottsági határozat – A jogsértésnek és a jogsértés időtartamának a Bizottságra háruló bizonyítása – Bizonyítási mód – Valószínűsítő körülmények csoportjának igénybevétele – A figyelembe vett különböző valószínűsítő körülmények relevanciájának és bizonyító erejének értékelése – A valószínűsítő körülmények csoportjának átfogó értékelésére gyakorolt hatás*
(EUMSZ 101. cikk; EGT-Megállapodás, 53. cikk)

(lásd: 334., 335., 360., 366., 381., 386. pont)

9. *Megsemmisítés iránti kereset – Megsemmisítést kimondó ítélet – Hatály – Uniós jogi aktus részleges megsemmisítése – Különböző versenyellenes magatartásokat egységes és folyamatos jogsértésnek minősítő és bírságot kiszabó bizottsági határozat részleges megsemmisítése – A felperes vállalkozásnak az egységes és folyamatos jogsértés egyik alkotóeleméért való felelősségének megállapítása érdekében figyelembe vett elemek elégtelensége – Az e vállalkozás átfogó jogsértésben való részvétele megállapításának jogszerűségére gyakorolt hatás hiánya*
(EUMSZ 101. cikk, és EUMSZ 264. cikk, első bekezdés; EGT-Megállapodás, 53. cikk; EK–Svájc légi közlekedési megállapodás, 8. cikk)

(lásd: 387., 467., 468. pont)

10. *Verseny – Bírságok – Összeg – Meghatározás – Az alapösszeg megállapítása – Az eladások értékének meghatározása – A jogsértéssel közvetlen vagy közvetett összefüggésben megvalósított eladások – A légi árufuvarozási szolgáltatások ágazatában fennálló kartell – Az árufuvarozási szolgáltatások több árösszetevőjére irányuló kartell – Az árufuvarozási szolgáltatásokhoz kapcsolódó értékesítések teljes összegének figyelembevétele – Megengedhetőség*
(EUMSZ 101. cikk; EGT-Megállapodás, 53. cikk; EK–Svájc légi közlekedési megállapodás, 8. cikk; 1/2003 tanácsi rendelet, 23. cikk, (2) bekezdés; 2006/C 210/02 bizottsági közlemény, 13. pont)

(lásd: 393–401. pont)

11. *Verseny – Bírságok – Összeg – Meghatározás – Az engedékenységi szabályok – A bírság csökkentése az eljárás alá vont vállalkozás együttműködése miatt – Feltételek – Az érintett vállalkozás által szolgáltatott bizonyítékok jelentős hozzáadott értéke – A Bizottság mérlegelési jogköre – Szempontok – Az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása – A helyzetek összehasonlíthatósága*
(EUMSZ 101. cikk, (1) bekezdés; EGT-Megállapodás, 53. cikk; 1/2003 tanácsi rendelet, 23. cikk, (2) és (3) bekezdés; 2006/C 298/11 bizottsági közlemény, 20–24. pont)

(lásd: 413–419., 423–438. pont)

12. *Kartellek – Valamely vállalkozás versenyellenes kezdeményezésben való részvétele – Nyilvános elhatárolódás nélküli, illetve az illetékes hatóságoknak való bejelentés nélküli hallgatólagos jóváhagyásnak a vállalkozás felelősségének megállapításához elégséges volta*
(EUMSZ 101. cikk, (1) bekezdés; EGT-Megállapodás, 53. cikk)

(lásd: 447–450. pont)

13. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás – Bírósági felülvizsgálat – Az uniós bíróság korlátlan felülvizsgálati jogköre – Terjedelem – Korlát – A hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének tiszteletben tartása – A bírságkiszabási iránymutatás figyelembevétele (EUMSZ 261. cikk; 1/2003 tanácsi rendelet, 31. cikk; 2006/C 210/02 bizottsági közlemény)*

(lásd: 479–485. pont)

Összefoglalás

A felperes, a British Airways plc a légi árufuvarozási szolgáltatások piacán tevékenykedő légi közlekedési társaság.

A felperes az EUMSZ 101. cikk, az EGT-Megállapodás 53. cikke és az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség között létrejött légi közlekedési megállapodás 8. cikke szerinti eljárásban (AT.39258 – „légi teherszállítás” ügy) 2017. március 17-én hozott C(2017) 1742 final bizottsági határozat (a továbbiakban: megtámadott határozat) 19 címzettjének egyike. E határozatban az Európai Bizottság megállapította az e rendelkezésekbe ütköző egységes és folyamatos jogsértés fennállását, amely jogsértés keretében a szóban forgó vállalkozások az árufuvarozási szolgáltatások nyújtása területén az 1999 és 2006 közötti időszakokban világszinten összehangolták a díjszabással kapcsolatos magatartásukat. A Bizottság a felperessel szemben az e jogsértésben való részvétele miatt 104 040 000 euró összegű bírságot szabott ki.

2005. december 7-én a Bizottság a 2002. évi engedékenységi közleménye¹ alapján mentesség iránti kérelmet kapott a Lufthansától és annak két leányvállalatától. E kérelemben több, a légi árufuvarozás piacán tevékenykedő vállalkozás (a továbbiakban: fuvarozók) közötti versenyellenes kapcsolatokról számoltak be, amelyek az e piacon nyújtott szolgáltatások árának több összetevőjére is kiterjedtek, vagyis az „üzemanyag-” és „biztonsági” pótdíj bevezetésére, valamint lényegében az e pótdíjak utáni engedmények szállítmányozókkal szembeni megtagadására vonatkoztak. A Bizottság az általa összegyűjtött bizonyítékok és lefolytatott vizsgálatok alapján 2007. december 19-én kifogásközlést intézett 27 fuvarozóhoz, majd 2010. november 9-én 21 fuvarozóval, köztük a felperessel szemben egy első határozatot² hozott. Ezt azonban a Törvényszék a 2015. december 16-i ítéleteivel³ az e célból előterjesztett megsemmisítés iránti kereseti kérelmek korlátain belül az említett határozat indokolásában lévő ellentmondások miatt megsemmisítette.

¹ A kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.).

² Az EUMSZ 101. cikk, az EGT-Megállapodás 53. cikke és az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség között létrejött légi közlekedési megállapodás 8. cikke szerinti eljárásban (COMP/39258 – „légi teherszállítás”-ügy) 2010. november 9-én hozott C(2010) 7694 végleges bizottsági határozat (a továbbiakban: eredeti határozat).

³ 2015. december 16-i Air Canada kontra Bizottság ítélet (T-9/11, nem tették közzé, EU:T:2015:994); 2015. december 16-i Koninklijke Luchtvaart Maatschappij kontra Bizottság ítélet (T-28/11, nem tették közzé, EU:T:2015:995); 2015. december 16-i Japan Airlines kontra Bizottság ítélet (T-36/11, nem tették közzé, EU:T:2015:992); 2015. december 16-i Cathay Pacific Airways kontra Bizottság ítélet (T-38/11, nem tették közzé, EU:T:2015:985); 2015. december 16-i Cargolux Airlines kontra Bizottság ítélet (T-39/11, nem tették közzé, EU:T:2015:991); 2015. december 16-i Latam Airlines Group és Lan Cargo kontra Bizottság ítélet (T-40/11, nem tették közzé, EU:T:2015:986); 2015. december 16-i Singapore Airlines és Singapore Airlines Cargo Pte kontra Bizottság ítélet (T-43/11, nem tették közzé, EU:T:2015:989); 2015. december 16-i Deutsche Lufthansa és társai kontra Bizottság ítélet (T-46/11, nem tették közzé, EU:T:2015:987); 2015. december 16-i British Airways kontra Bizottság ítélet (T-48/11, nem tették közzé, EU:T:2015:988); 2015. december 16-i SAS Cargo Group és társai kontra Bizottság ítélet (T-56/11, nem tették közzé, EU:T:2015:990); 2015. december 16-i Air France KLM kontra Bizottság ítélet (T-62/11, nem tették közzé, EU:T:2015:996); 2015. december 16-i Air France kontra Bizottság ítélet (T-63/11, nem tették közzé, EU:T:2015:993); 2015. december 16-i Martinair Holland kontra Bizottság ítélet (T-67/11, nem tették közzé, EU:T:2015:984).

Mivel lényegében úgy ítélte meg, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a kereseten túlterjedő határozathozatal tilalmára hivatkozva korlátozta az általa ily módon kimondott megsemmisítés hatályát azt követően, hogy hivatalból megállapított egy, az eredeti határozat egészét érintő indokolási hibát, a felperes a vele szemben hozott ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be. 2017. november 14-i ítéletében⁴ a nagytanácsban eljáró Bíróság e fellebbezést mint teljes egészében megalapozatlant elutasította.

A felperes által benyújtott, a megtámadott határozat őt érintő részében történő megsemmisítése iránti keresetről határozva a Törvényszék részben helyt ad a megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelemnek, valamint a felperessel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránti kérelemnek. Konkrétabban a Törvényszék megsemmisíti a megtámadott határozatot abban a részében, amely megállapítja a felperesnek a jogsértésnek a jutalékfizetés megtagadására vonatkozó alkotóelemében való részvételét, mivel úgy találta, hogy e következtetés nem kellően megalapozott, és következésképpen a felperes jogsértésben való részvételének korlátozott jellegére tekintettel csökkenti a bírság összegét. Ezzel szemben, az uniós versenyszabályok megsértését megállapító határozat megsemmisítését követően meghozandó végrehajtási intézkedések elfogadására vonatkozó kötelezettségből eredő követelményeket illetően a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy a felperes kifogásai nem megalapozottak, és a Bizottság jogosult volt vele szemben bírságot kiszabni a jogsértéssel kapcsolatban az eredeti határozat rendelkező részében tett megállapításokra is támaszkodva, amennyiben azokat nem vitatták, és ennél fogva jogerőssé váltak.

A Törvényszék álláspontja

Elsősorban a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy a Bizottság nem lépte túl saját joghatóságának korlátait, amikor megállapította az EUMSZ 101. cikkbe és az EGT-Megállapodás 53. cikkébe ütköző egységes és folyamatos, az úgynevezett „befelé irányuló” légi útvonalakon – vagyis harmadik országokban található repülőterekről induló, és az Unió tagállamaiban vagy az Európai Gazdasági Térség más, az Unión kívüli államaiban található repülőterekre irányuló útvonalakon – közlekedő légi járatokat a megtámadott határozatban leírt időbeli korlátokon belül érintő jogsértés fennállását.

Másodsorban a Törvényszék elutasítja a hivatalból vizsgált, azon alapuló jogalapot, hogy a Bizottság az egyrészt Svájc, másrészt Norvégia és Izland közötti útvonalak vonatkozásában nem rendelkezik joghatósággal az EGT-Megállapodás 53. cikkébe ütköző jogsértés megállapítására és szankcionálására. E jogalap ugyanis nem megalapozott, mivel a megtámadott határozat rendelkező részéből kitűnik, hogy a Bizottság az említett útvonalakat illetően egyáltalán nem állapította meg e rendelkezés megsértését.

Harmadsorban a Törvényszék megvizsgálja a felperesnek az ő vonatkozásában megsemmisítést kimondó ítéletben foglaltak teljesítésének vitatására irányuló kifogásait. E tekintetben a Törvényszék emlékeztet különösen arra, hogy a megsemmisítést kimondó ítélet hatályát a felperes által a jogvita tekintetében a kereseti kérelmeiben meghatározott korlátokra tekintettel kell értékelni. E körülmények között a Törvényszék úgy véli, hogy a Bizottság – anélkül, hogy ellentmondásba keveredett volna, vagy megsértette volna a megkövetelt végrehajtási intézkedések meghozatalára vonatkozó kötelezettségét a felperessel szemben – megállapíthatta, hogy nem kell felülvizsgálni a jogsértésekre vonatkozó, a felperes által nem vitatott megállapításokat, amelyeket ennél fogva az utóbbi vonatkozásában jogerősnek tekinthetett, még

⁴ 2017. november 14-i British Airways kontra Bizottság ítélet (C-122/16 P, EU:C:2017:861).

akkor sem, ha a szóban forgó jogsértéseket közösen elkövető vállalkozások nem pontosan ugyanazok. A felperes tehát hiába kifogásolja a Bizottság azon megközelítését, amely ezen intézményt arra indította, hogy vele szemben olyan bírságot szabjon ki, amely nem kizárólag a megtámadott határozatban a jogsértésekkel kapcsolatban tett megállapításokra vonatkozik. E tekintetben a Törvényszék kifejti továbbá, hogy a felperes állításával ellentétben az általa a megtámadott határozat megsemmisítése vele szemben történő korlátozásának vitatása érdekében benyújtott fellebbezés egyáltalán nem érinti a Bizottság által ily módon követett megközelítés érvényességét, mivel e fellebbezésnek nem volt felfüggesztő hatálya, és semmiképpen nem terjeszthette ki a jogvita tárgyát behatároló kereseti kérelmek terjedelmét.

Negyedsorban a Törvényszék továbbá azokat a kifogásokat vizsgálja, amelyek lényegében a Bizottság által a különböző harmadik országok szabályozási rendszerének vizsgálatából levont következtetéseknek, valamint az e tekintetben kifejtett indokok elégséges jellegének a vitására irányulnak, és megállapítja e kifogások megalapozottságának hiányát. A Törvényszék ugyanis mindenekelőtt úgy ítéli meg, hogy az állami kényszerre alapított védekezési jogalapra vonatkozó elvek mind a tagállamok, mind pedig harmadik országok szabályozásaira alkalmazandók, és hogy a bizonyítási teher az e jogalapra hivatkozó félre hárul. Ezt követően a Bizottság jogszerűen állapíthatta meg, hogy a felperes nem bizonyította, hogy az érintett szabályozások által jelentett kényszer alatt járt el. Végül, amennyiben az említett szabályozások vizsgálatát követően a Bizottság elismerte, hogy e szabályozások ösztönző hatással járhattak a felperes jogsértő magatartására, ami indokolja azt, hogy az esetben általános csökkentés alkalmazását eredményező enyhítő körülményeket ismerjenek el, a Bizottság megfelelően kifejtette, hogy miért döntött az e tekintetben megállapított 15%-os mérték mellett.

Ötödsorban, noha a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a felperes részt vett az engedmények nyújtásának megtagadására vonatkozó jogsértésben, a Törvényszék elégtelennek ítéli azokat a bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság e megállapítás alátámasztása érdekében támaszkodott, következésképpen megsemmisíti a megtámadott határozatot annyiban, amennyiben az megállapítja, hogy a felperes részt vett a jogsértés ezen ágában.

Hatodsorban a Törvényszék megvizsgálja a felperesnek a Bizottság által vele szemben kiszabott bírság összegének meghatározásával kapcsolatos kifogásait, különösen az engedékenységi program keretében nyújtott csökkentés kiszámítására vonatkozó kifogásokat. E tekintetben emlékeztet arra, hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény a bírságcsökkentésben való részesülést többek között attól teszi függővé, hogy a szóban forgó tényállás megállapítása céljából – a már a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest – jelentős hozzáadott értéket képviselő bizonyítékokat terjesszenek elő. A felperes által benyújtott bizonyítékok alapos vizsgálatát követően, amelyek értékét a felperes szerint a Bizottság tévesen ítélte meg, a Törvényszék éppen ellenkezőleg azt állapítja meg, hogy a Bizottság e bizonyítékok értékét helyesen mérlegelve állapította meg, hogy azok nem képviselnek elegendő hozzáadott értéket. Mindenesetre a felperes nem hivatkozhat eredményesen az egyenlő bánásmód elvére annak érdekében, hogy vitassa azt a kedvezőtlenebb bánásmódot, amelyben ő – állítása szerint – a megtámadott határozat címzettjeként szereplő más fuvarozókkal szemben részesült, mivel ez utóbbiak nem voltak az ő helyzetével összehasonlítható helyzetben.

Hetedsorban és végül a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva a kiszabott bírságok összegének csökkentése iránti kérelmekről határoz. A Törvényszék, anélkül hogy eltért volna a Bizottság által a megtámadott határozatban követett számítási módszertől, e tekintetben levonja a megtámadott határozat annyiban történő részleges megsemmisítéséből eredő következtetéseket, amennyiben az megállapította, hogy a felperes részt vett a jogsértésnek az

engedmények nyújtásának megtagadásával kapcsolatos ágában. Következésképpen a Törvényszék a felperessel szemben kiszabott bírságnak a Bizottság által 104 040 000 euróban megállapított összegét 84 456 000 euróra csökkenti.